

Deres ref. 2002-458-1 K/Thg/lla

Vår dato. 02.07 2002

Vår ref. 2002/634

Ark.nr 451.0

Miljøverndepartementet
Avdeling for kulturminneforvaltning
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Høring av NOU 2002:1 Fortid former framtid - utfordringer i en ny kulturminnepolitikk

Høringsfrist: 28. juni 2002.

Bakgrunn

Stortinget anbefalte våren 1998 å sette ned et offentlig utvalg som skulle utrede en ny kulturminnepolitikk. Bakgrunnen var at stortingsflertallet la til grunn at dagens kulturminnepolitikk ikke er tilstrekkelig for å sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner. Anbefalingen ble fulgt opp av Regjeringen, og ved kongelig resolusjon av 9. april 1999 ble kulturminneutvalget oppnevnt for å utrede mål, strategier og virkemidler i kulturminnepolitikken. Utredningen NOU 2002:1 er nå på høring og fylkesmannen i Nord-Trøndelag har følgende kommentarer:

Generelt.

Menneskenes forhold til naturgrunnlaget ved lokalisering av aktiviteter, utvikling av teknikker og bruk av materialer, har og vil skape og omskape kulturlandskapet, kulturmiljøer og kulturminner. Bevaring av slike dynamiske systemer krever klare mål, strategier og prioriteringer. Vår tids utfordringer er ikke minst preget av raske og store endringer, hvor den historiske kvalitet og historisk dybde i landskap og miljø settes under stort press, samtidig som kulturminner forringes og forfaller. Fylkesmannen savner en klarere strategi og for bevaringsarbeidet inne i dette feltet.

Kulturuttrykkene som skapes, er resultatet av menneskers samlede aktiviteter. Det betyr at alle sektorer og nivåers virksomhet bidrar til å skape og prege kulturlandskap, kulturmiljø og kulturminner. Det er derfor grunnleggende sett fra fylkesmannens side at sektoransvaret forsterkes også for dette arbeidet, og at strategier og virkemidler innen dette feltet ses i sammenheng på tvers av sektorer. Foreliggende NOU tar i liten grad opp de spørsmål dette reiser. I fylkesmannens daglige arbeid erfares bl a hvor viktig virkemidler inne jord- og skogbruk er for dette arbeidet.

I lys av dette anser fylkesmannen at man bør utvikle et sterkere og mer samlenne begrepsapparat innen rammen av lovverket, også kulturminneloven, som i tillegg til kulturminner som objekter eller samling av objekter også løfter fram den gjensidige helhet som ligger mellom naturgrunnlag og det menneskeskapte i kulturlandskapet. I dette bør både det kulturbetingede biologiske mangfold og kulturlandskapet integreres med kulturminner som objekter.

Dette bør være en utfordring for en gjennomgang av de juridiske virkemidler som finnes, særlig kulturminneloven.

FYLKESMANNEN I NORD-TRØNDELAG

Som en konsekvens av dette vil det også være viktig at kommunenes rolle og ansvar forsterkes og klargjøres.

Behovet for fagkunnskap og annen kompetanse er et nøkkelspørsmål også innen denne delen av forvaltningen. Effekten av små kommuner og behovet for tilgang til spisskompetanse tilsier at man regionalt trenger sterke fagmiljøer. For å sikre en del av det grunnleggende flerfaglige i forvaltningen, anser fylkesmannen at koblingen reindrift – landbruk, – miljøvern og kulturmiljøforvaltning må styrkes vesentlig. NOU'en går ikke inn i denne utfordringen.

I de senere årene er kulturminnevernet ansett som en del av norsk miljøvern, hvor naturvern- og kulturarven gjensidighet er vektlagt. Oppgavefordelingsutvalget (NOU 2000:22) og kulturminneutvalget (NOU 2002:1) har på ulike vis begrunnet en samling av regional kulturminne, - miljøvern og landbruksforvaltning. Fylkesmannen anser det viktig at dette forhold får en avklaring i det videre arbeid nå.

Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven?

Fylkesmannen anser at den viktigste motivering for å bevare kulturarven ligger i fortsatt drift og bruk av det kulturskapte.

Alle kulturminner kan ikke tas vare på, og ulike kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap krever ulike former for forvaltning av offentlige og private aktører. Det er behov for utvikling av metoder som gir grunnlag for en bedre prioritering av hvilke kulturelement som det er viktig å bevare for framtida, og at det utvikles bedre bevaringsstrategier, da ulike kulturprodukt krever ulike typer tiltak. Begrepet "vern gjennom bruk" må få et tydeligere innhold, både for å unngå bruk som vil skade kulturminnet, men også for å stimulere til å ta vare på kulturminner som ellers vil forfalle.

Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

For Nord-Trøndelag er en stor andel av fredede og bevaringsverdige kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap i privat eie.

Prioritering av verneobjekter og bevaringsverdige kvaliteter kombinert med nødvendige virkemidler framstår som sentralt i arbeidet framover.

Fylkesmannen registrerer et stort gap mellom behov og tilgjengelighet både innen veiledning, og økonomiske ressurser.

Utvalget foreslår en styrking av dagens tilskuddsordninger, etablering av kulturminnefond og særregler i skatte- og avgiftssystemet for kulturminner og kulturmiljøer. Fylkesmannen er enig i at dette arbeidsfeltet trenger større ressurser, men mener man må utvikle en vesentlig klarere prioritet av virkemidler i lys av en vurdering/evaluering av dagens erfaringer.

Fylkesmannen anser det også som et grunnleggende virkemiddel at registrering av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap forsterkes, at materialet gjøres tilgjengelig i funksjonelle databaser og at registreringene så langt mulig inneholder tilstandsrapporter.

Fylkesmannen er enig i at det er svært viktig at eiere av kulturminner gjennom økonomiske støtteordninger stimuleres til å ta vare på kulturminnene. I tillegg er det viktig at dette følges opp også i forhold til formidling av kunnskap og håndverkskompetanse.

FYLKESMANNEN I NORD-TRØNDELAG

Mange kulturminner er blitt forringet pga ikke fagmessig restaurering/vedlikehold. Mange kulturminner, særlig bygninger, kan tas vare på i framtida gjennom at det legges opp til annen type bruk av bygningene enn det de ble bygd for. Dette er trolig den eneste realistiske muligheten for å ta vare på mange bygninger og bygningsmiljøer. Særlig i slike tilfelle er det viktig med god dialog mellom kulturminnevernet og eierne, slik at viktige elementer blir tatt vare på, og at tilpassning skjer i størst mulig grad på kulturminnenes premisser. Bare et fåtall kulturminner kan tas vare på gjennom museal virksomhet, og derfor blir det svært viktig å få til gode løsninger for alle de anleggene som blir tatt vare på gjennom en eller annen form for aktiv bruk.

Med de trender vi ser i dag, er det trolig at interessene for kulturbasert turisme, gjerne sammen med naturopplevelser, vil ha et vekstpotensiale, og fylkesmannen mener det er riktig å stimulere til at kulturminner kan brukes i en slik sammenheng. For mange kulturminner er det vanskelig å se for seg at de kan tas vare på på annen måte. Utfordringen for kulturminnevernet er på faglig grunnlag å prioritere hvilke kulturminner som skal fredes/bevares slik de er, og hvilke som kan tilrettelegges for ulike typer næringsaktivitet og gjennom det få en annen type bruk enn den opprinnelige.

Kommuneprosjektet.

Regjeringen har vedtatt at det på miljøfeltet skal overføres ansvar og oppgaver til kommunene. En konkretisering av oppgaver innen kulturvernet som kommunene bør gjøre, må utarbeides. Miljøverndepartementet har vedtatt å samkjøre det videre arbeidet med kommuneprosjektet med oppfølgingen av NOU 2002: 1.

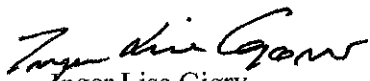
Når disse avklaringene skal gjøres, mener fylkesmannen det er viktig å vektlegge hva som bør legges til grunn for en fremtidig fordeling av ansvar og myndighet

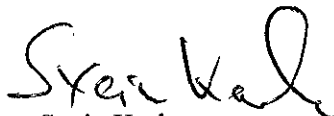
Fylkesmannen mener det er prinsipielt viktig å sikre rettssikkerhet, likebehandling og forutsigbarhet.

Forutsatt en arbeidsdeling mellom forvaltningsnivåene, der kommunene får ansvar for kulturminnevernet etter plan- og bygningsloven, og spesielt dersom deler av kulturminneloven skal forvaltes av kommunene, er det naturlig at dispensasjoner og klagesaksbehandling legges til fylkesmannen. Det vil kunne sikre likebehandling nasjonalt ut fra en vurdering basert på lokale og regionale forhold.

Faglig kompetanse er helt nødvendig for å løse oppgavene i den offentlige kulturminneforvaltningen.

Slik situasjonen er i de fleste kommunene, har de små muligheter for å ansette personer med kulturfaglig kompetanse. En regional kulturminneforvaltning med brei faglig kompetanse vil være den mest rasjonelle måten å sikre nødvendig kompetanse på.

Inger Lise Gjerv
fylkesmann

Svein Karlsen
fylkesmiljøvernssjef